

Mottagare
Regionstyrelsen

Uppföljning Konstöversyn på Gotland

Förslag till beslut,

Regionstyrelsens förslag till i beslut i Regionfullmäktige,

- Resurscentrum för konst inrättas enligt regionstyrelseförvaltningens förslag
- Ramförstärkning till kultur- och fritidsavdelningen godkänns med 300 tkr för lokalkostnader från och med 2024

Regionstyrelsen beslutar

- Mottar informationen om att ett förtydligande av överenskommelsen med Gotlands museum har gjorts för 2023.
- Regionstyrelseförvaltningen får i uppdrag att återkommer med ett förtydligande av vad utveckling av Konstmuseets verksamhet innebär för Gotlands museum till budgetberedningen 2024.
- Regionstyrelseförvaltningen får i uppdrag att återkommer till budgetberedningen 2024 med en statusuppdatering och förslag på återstående del av resurscentret.

Sammanfattning

Hösten 2022 tog regionstyrelseförvaltningen fram en konstöversyn med ett antal rekommendationer relevanta för konstområdets utveckling på Gotland. Några av dessa pekades särskilt ut att följas upp i samband med budgetberedningen. Regionstyrelseförvaltningen skulle:

- tillsammans med Gotlands museum och aktörer inom konstområdet föreslå hur ett resurscentrum för konst på Gotland kan se ut och vilka kostnader det medför,
- förtydliga överenskommelsen med Gotlands museum samt
- återkomma med Gotlands museums precisering av framtida behov för att kunna stärka samtidskonsten och samtidigt utveckla konstmuseets verksamhet.

Regionstyrelseförvaltningen har tillsammans med Gotlands museum och aktörer ur bild- och formområdet tagit fram ett förslag på ett resurscentrum för bild och form på Gotland. Förslaget gäller alltså inte bara bildkonst utan profilen ska också innefatta gestaltad livsmiljö, konsthantverk, slöjd, form, och

design. Förslaget har tagit avstamp ur dialog med fria utövare och kulturorganisationer och konstöversynens rekommendationer. Arbetet har fokuserat på hur finansiering, uppdrag och organisering för ett resurscentrum kan se ut. Förslaget innebär - med inspiration bland annat från Konst i Halland och Resurscentrum Konst i Norrbotten - att etablera en digital såväl som fysisk plattform för aktörer inom bild- och formområdet på Gotland. Målgruppen för resurscentret är primärt utövare, arrangörer och kulturorganisationer inom bild- och formområdet. Trots den breda inriktningen är förslaget ett arbetsnamnet för resurscentret är "Konst på Gotland".

Förslaget innebär att samarbeten mellan befintliga aktörer ska öka, att flexibla lokaler och verkstadsmöjligheter tillgängliggörs och en hemsida skapas - som samlar och synliggör aktörer, resurser och utlysningar inom området. Resurscentret inrättas på sikt i museets upprustade lokaler (nuvarande Konstmuseet) och samordnar/klustrar viktiga kompetenser inom Region Gotland och Gotlands museum. Baltic Art Center erbjuder ateljé och kontorsplatser i huset, så att organisationens internationella och nationella nätverk och verksamhet kan komma närmare lokalt verksamma aktörer.

För att möjliggöra en uppstart av ett resurscentrum redan innan Konstmuseets lokaler kan öppnas igen ser förvaltningen att lokaler på Gotlands Kulturrum kan tillgängliggöras på kort sikt, en plats som även kan utnyttjas av Region Gotlands kulturutvecklare. Samarbeten med lokalhållande aktörer och utövare på landsbygderna bör även ske för att resurscenterfrågan ska vara relevant för hela Gotland. Produktionsmöjligheter med tillgång till verkstäder och teknikpool i Kustateljén i Fårösund möjliggörs.

Förslaget uppskattas i sin helhet kräva en ramförstärkning på ca 1,3 mnkr och kan sjuösättas i två etapper. I etapp ett skapas en portal/hemsida och tillgång till lokaler i Gotlands kulturrum. Förberedelser kan starta redan 2023 genom den ramförstärkning på 200 tkr inom kultursamverkansmodellen (som genom beslut (RS 2023/28 fördelats till konstområdet) men kräver från 2024 att medel tillförs i ramförstärkning för att säkerställa tillgång till lokaler, initialt på Gotlands kulturrum.

Etapp två inleds 2025 och kräver ytterligare ramförstärkning på ca 1 mnkr tkr för bland annat personal/tekniker, verktyg och teknik i Fårösund, då resurscentret kan organisera nätverksträffar, erbjuda kompetensutvecklingsmöjligheter och tillgång till verkstadsmöjligheter, arbetsytor och teknikpool i Kustateljén i Fårösund. Regionstyrelseförvaltningen preciserar och återkommer med detta behov inför budgetberedningen 2024.

Huvudman för satsningen föreslås initialt bli Region Gotland. Flera faktorer talar för detta. Gotlands museum genomför verksamhetsutveckling och ett visionsarbete kring Konstmuseet (som idag inte är klart) samt att huset som inrymmer Konstmuseets verksamhet inte är ändamålsenligt anpassat. En utvärdering sker av utvecklarorganisationen 2023 och initialt kan synergieffekter uppstå inom regionen med Film på Gotland, Kustateljén i

Fårösund och Folkhögskolan i Fårösund. Huvudmannaskap kan utvärderas på sikt och en annan framtida huvudman för resurscentret kan utses - men i nuläget förespråkar regionstyrelseförvaltningen att resurscentret startas inom regionen.

Förslaget är en satsning på kulturella och kreativa verksamheter och professionalisering av utövare på Gotland – nya mötesplatsmöjligheter uppstår mot den efterfrågan som utövare uttryckt behov av. Tillsammans med de nya stöd som arbetats fram i bidragsöversynen över stöd till kulturområdet (där stipendier för yrkesverksamma utövare och produktionsstöd föreslås och nytt projektstöd utlyses från 2023) svarar förslaget mot stora delar av områdets behov som de är uttryckta i konstöversyn och kulturplan. Förslaget bedöms ha goda möjligheter att öka innovation och nyskapande inom bild- och formområdet, förbättra villkoren och höja kompetensen hos verksamma utövare och arrangörer. Det svaga kulturområdet slöjd och form stärks och lyfts.

Region Gotlands överenskommelse med Gotlands museum har med anledning av konstöversynen förtydligats. Förtydligandet gjordes i samband med fördelningsbeslut till museet för 2023 och handlar om strategisk samverkan, delaktighet i framtagande av ett resurscentrum för konst och att kulturarv, slöjd- och form och konst ska kunna följas upp områdesvis. Separat uppföljning är viktigt för kunskapen om områdenas utveckling för Region Gotland såväl som för Kulturrådet.

Gällande förslag på hur utställningsbudgeten för konsten kan öka pågår ett visions- och verksamhetsutvecklingsarbete för Konstmuseet som inte ännu är klart. Detta gör att regionstyrelseförvaltningen föreslår att det presenteras till budgetberedningen 2024 då även kostnadsberäkningarna och finansieringslösning för ombyggnaden av huset planeras vara klara.

Ärendebeskrivning/Statusuppdatering

Regionstyrelseförvaltningen fick under hösten 2022 i uppdrag att tillsammans med Gotlands Museum och aktörer inom konstområdet ta fram ett förslag på hur ett resurscentrum för konsten på Gotland kan organiseras och vilka kostnader det medför. Regionstyrelseförvaltningen skulle även förtydliga överenskommelsen med Gotlands museum. Samtidigt ombads också Gotlands museum återkomma med ett förslag på hur samtidskonsten skulle kunna stärkas inom ramen för konstmuseets verksamhet. Åtterrapporering skulle ske till regionstyrelsen.

Ett resurscentrum för konst på Gotland

Med avstamp i den konstöversyn som togs fram 2022 har regionstyrelseförvaltningen och representanter för Gotlands museum och Baltic Art Center arbetat med att formulera hur ett uppdrag för ett

resurscentrum för bild och formaktörer kan se ut, hur det kan organiseras och vilka kostnader det medför.

Tillsammans med Gotlands museum bjöd regionstyrelseförvaltningen den 13 december 2022 in till ett öppet dialogmöte riktat mot bild och formaktörer för att diskutera frågan om ett resurscentrum för bild-och form.

Rekommendationerna från konstöversynen presenterades och diskuterades. Representanter på länk från Konst i Halland och Konst i Norrbotten medverkade. Utifrån jämförelserna startade en diskussion kring vägval och utgångspunkter för en liknande verksamhet på Gotland. Den 2 mars bjöds representanter för olika organisationer in till ett ytterligare dialogmöte.

En arbetsgrupp bestående av konstutvecklare, slöjd- och formutvecklare, verksamhetsledare för BAC, intendent för den offentliga konsten, konsthandläggare på Region Gotland, intendent för Konstmuseet och enhetschef för kulturenheten inrättades – med syfte att diskutera och ta fram förslag på syfte och målgrupp, behovet av fysiska lokaler och kompetens, möjligheten att klustra/samllokalisera funktioner/verksamheter samt hur synpunkter och idéer som aktörer och fria utövare återkopplat kan göras till verklighet.

Styrgrupp har bestått av museichef, museets avdelningschef publik verksamhet, Region Gotlands chef för kultur- och fritidsavdelningen, verksamhetscontroller kultur- och fritidsavdelningen och enhetschef kulturenheten.

Resurscentrum i omvärlden - jämförelser

Idén om ett resurscentrum är att det i grunden är till för områdets aktörer och utövare. Film på Gotland är redan ett sådant för filmen - en motor för utveckling inom filmområdet. Där tillhandahålls mötesplatser för utövare/arrangörer, filmstöd, teknik, lokaler och lotsning till resurser och andra aktörer på Gotland. Kustateljén i Fårösund är en resurs för filmområdet och en bas för filmproduktionen på Gotland. Den inrymmer studioyta, redigeringsrum, teknikpool, snickeri/verkstad, loger för övernattnings och förråd.

I andra delar av Sverige har ett antal resurscentrum för bild- och formområdet etablerats. De som utgjort referenser i processen på Gotland är Konst i Halland, Resurscentrum Konst i Norrbotten och Konst i Blekinge. I Norrbotten är regionen huvudman och arbetet drivs av en tjänsteperson som gör allt tillsammans med en till hjälpfunktion. Centret länkar samman verksamheter, driver egna fortbildningar och insatser för konstnärer, synliggör resurser som finns; stöd som finns att söka, möjligheten för utövare att hyra lägenhet i Luleå, tips på verkstäder i regionen, vilka konstnärer som finns, med mera. Ansiktet utåt är hemsidan som uppdateras med nyheter, utlysningar och vilka resurser som finns i regionen. Hemsidan listar utövare och föreningar så att det är lätt att få överblick och kontakt med rätt verksamhet. Ingen fysisk plattform finns i Norrbotten - istället verkar centret runtom i regionen och är inte låst till en plats.

Konst i Halland drivs huvudsakligen av Hallands konstmuseum på uppdrag och i samarbete med Region Halland. Hemsidan kan ses som vägen in till konstområdet i regionen - men främst som en resurs för utövare och arrangörer. Verksamheten tar avstamp ur dialogen med områdets aktörer. Personal utgörs av personer ur museets personal samt konstkonsulenten, en aktiv part i regionen. Verksamheten utgår från olika platser i Halland (inte bara museet) även till exempel Rian designmuseum. I Halland jobbar museets personal på museet, konsulenten på regionen. Fokus ligger på kommunikation, att synliggöra och samla det som finns. På Konst i Hallands hemsida finns information om aktuella utställningar, utlysningar av stöd och kompetens- och nätverkstillfällen. Konstnärer och föreningar kan ansöka om att få lista sig på hemsidan.

Konst i Blekinge är en plattform för utveckling av bild- och konstområdet i länet och drivs av Region Blekinge i samarbete med Kulturcentrum Ronneby konsthall. Arbetet handlar om att initiera samarbeten och nätverk regionalt och internationellt och då särskilt med ett Östersjöperspektiv, arrangera utbildningar, stärka professionella konstnärers villkor och att få yngre konstnärer att söka sig till länet, arrangera konstnärliga residens, vara en katalysator för intressanta konstprojekt med hög konstnärlig kvalitet och utveckla den fysiska platsen för Konst i Blekinge – Kulturcentrum Ronneby konsthall. En gång per vecka finns tjänstemän på plats. Hemsidan har en samlande synliggörande funktion.

Vad har konstnärerna och aktörerna efterfrågat under processen?

Den sammanfattade återkopplingen från utövare och aktörer på Gotland är att det är en god idé att samla resurser på en hemsida, med möjligheter för konstnärer att kunna listas på ett liknande sätt som de övriga resurscentrens hemsidor. Men ett resurscentrum bör vara mer än så. Behovet finns även av mötesplatser, resurser för konstnärsdrivna lokaler och projekt. Teknikpool är ett annat önskemål som kommit upp. I första hand efterlyses delaktighet och mandat i de satsningar som görs. I övrigt kvarstår de utmaningar som även kommit upp i översynen, som exempelvis verkstäder.

Förslaget – ”Konst på Gotland”

”Konst på Gotland” (arbetsnamn) är en digital och fysisk plattform till för att synliggöra, driva- och utveckla bild- och formområdet och konstscenen i stort gentemot främst fria utövare och aktörer inom bild och form. Den gotländska profilen för Konst på Gotland fokuserar alltså inte bara på bildkonst utan innefattar gestaltad livsmiljö, konsthantverk, slöjd, form och design.

Syftet är att synliggöra bild- och formfrågorna i samhället, bidra till ny kunskap, en ökad attraktivitet och en kreativ miljö för fria utövare och arrangörer och samtidigt vara en motor för innovation och nyskapande inom bild- och formområdet. Verksamheten ska ta avstamp ur den dialog som sker med bild- och formområdets aktörer.

Resurscentret ska arbeta strategiskt för konsten på Gotland i linje med kulturplan och regional utvecklingsstrategi, stärka professionella fria utövares villkor, sträva efter att få yngre utövare att söka sig till regionen och möjliggöra för nyskapande idéer, samarbeten och projekt av hög konstnärlig kvalitet.

Uppdrag/Verksamhet

En digital och fysisk mötesplats för fria utövare och arrangörer inom bild- och formområdet på Gotland byggs upp. Resurscentret uppdras att,

- starta en **hemsida** där resurser och utlysningar för bild- och formområdet synliggörs tillsammans med de aktörer som bär upp konstlivet på ön. Inspiration hämtas från Halland, Blekinge och Norrbotten.
- arrangera **dialoger/samverkansforum/nätverksträffar** med konstaktörer på Gotland, minst 4 ggr per år, där fria utövare och organisationer som KRO/KIF, GKF, Svensk Form Gotland, Grafikgruppen, Konstfrämjandet, Körsbärgården mfl ingår.
- arrangera **kompetenshöjande insatser** för fria utövare och arrangörer
- koppla ihop **lokala med nationella och internationella** perspektiv och initiativ.
- tillhandahålla **teknikpool** – mobila podier, projektorer, väggar/skärmar och **verkstadsmöjligheter** – där samarbete kring Kustateljén i Fårösund utreds (med Film på Gotland och Folkhögskolan i Fårösund).
- tillhandahålla **lokaler** som kan tillgängliggöras för exempelvis möten, workshops eller utställningsverksamhet.

Organisering/samlökalisering

Resurscentret ska hållas samman av befintliga aktörer i samverkan, exempelvis verksamhetsansvarig för konstmuseet, konstutvecklare, slöjd- och formutvecklare, intendent för den offentliga konsten, regionens konsthandläggare och Baltic Art Center. En ny tjänst som verksamhetssamordnare utgör nod för samverkan och det utåtriktade arbetet med att synliggöra och tillgängliggöra de resurser som erbjuds. De befintliga aktörerna utgör byggstenar i arbetet med resurscentret, en styrgrupp utses. Återkommande dialoger och samverkansforum med konstlivets aktörer formar inriktningen på arbetet med vilka frågor som ska drivas. Utvecklarna har i samarbete med den nya funktionen/samordnaren en central roll i att säkerställa detta.

Region Gotland föreslås vara huvudman under en uppstartsperiod med start hösten 2023. Uppföljning och utvärdering bör ske efter 3 år.

Digital plattform

Portalen Konst på Gotland visar vägen till resurser för bild- och formområdet; informerar om aktuella stöd och utlysningar, residensmöjligheter, gestaltungsuppdrag och listor och länkar till kulturorganisationer och utövare. Portalen skapas, underhålls och uppdateras av verksamhetssamordnaren i resurscentret.

Lokaler

Lokaler i det nuvarande konstmuseets byggnad utgör bas för centret, som förutom konstmuseets verksamhet och flexibla arbetsplatser (för funktionerna nämnda ovan) ska kunna erbjuda möjlighet till ateljéplats för BACs gästande konstnärer, plats för möten, föreläsningar, samtal och workshops. Förslaget är en samlad plats för i Konstmuseets nuvarande byggnad för Konstmuseets, Konst på Gotlands och Baltic Art Centers verksamhet.

För att stärka tillgången till lokaler för bild- och formområdet i ett initialt skede föreslås att lokaler på Gotlands kulturrum görs tillgängliga. Även om målet är att resurscentret på sikt skall uppstå i Konstmuseets lokaler behövs en annan lösning fram tills konstmuseet öppnar igen. Gotlands Kulturrum är en ekonomisk förening för kulturföretagare som verkat på plats sedan 2020. Lokaler på nedervåningen i huvudbyggnaden finns tillgängliga för att starta upp resurscentret. Användningen kan utgå ifrån bland annat de behov som finns på bild- och formområdet. Till exempel skulle möten för bild- och formområdet bokas här (styrelsemöten, samverkansmöten osv), pop-up-utställningar ske eller arbetsytor för fria utövare kunna tillgängliggöras under begränsade perioder. Positiva synergieffekter kan uppstå i anslutning till Gotlands kulturrum och en ny mötesplats skapas. Samtidigt finns möjligheter för de regionala kulturutvecklarna att skapa närhet till sina aktörer och även tillskapa en mötesplats för fler konstområden.

Att skapa tillgång till dessa lokaler utifrån sammanfaller lägligt med önskan från Gotlands Kulturrum att få in fler aktörer på platsen för att långsiktigt kunna verka i fastigheten på ett ekonomiskt hållbart sätt. I dialog med fastighetsavdelningen inom Region Gotlands tekniska förvaltning finns det en möjlighet för kultur och fritidsavdelningen att omförhandla avtal och hyra del av nedre bottenvåning direkt av tekniska förvaltningen. Detta för att skapa tydlighet i hyresförhållandena mellan Region Gotland och Kulturrum då regionen också fördelar verksamhetsbidrag till Gotlands Kulturrum.

Teknikpool och verkstäder

Samverkan med Kustateljén i Färösund ingår i förslaget för att etablera en produktionsplats för bild- och formområdet. En produktionsplats för konst på norra Gotland har potential att skapa synergieffekter med flera verksamheter, förutom Film på Gotland även Folkhögskolan i Färösund, det nya kulturhuset KUNO med flera – samt locka konstnärer till Gotland. I Kustateljén finns snickeri, förråd, filmteknik och ljus, studio, loger, redigeringsmöjligheter och förrådsytor. Produktionsmöjligheten skulle behöva utformas flexibelt i förhållande till befintlig verksamhet eller som en residensmöjlighet under en begränsad tid. Investeringar skulle initialt behöva göras i teknikpool och verkstad för att komplettera nuvarande resurser. Tekniker med behörighet på verkstadens och teknikpoolens teknik ska finnas på plats. Idag samfinansierar Folkhögskolan i Färösund och Film på Gotland en halvtidstjänst för att kunna hantera befintlig teknikpool. Den tjänsten kan utökas för att även hantera bildkonstens och slöjd- och formområdets behov.

Kostnader/finansiering

Förslaget att inrätta ett resurscentrum för bild- och formområdet kräver en ramförstärkning. Total budget föreslås innehålla följande;

Verksamhetssamordnare/kommunikatör 50% ink OH	500 000 kr
Hemsida/kommunikation	50 000 kr
Lokaler	300 000 kr
Verksamhet, nätverk, kurser	200 000 kr
Tekniker/handledare Kustateljén	150 000 kr
Hyra kustateljén/verkstad/loger	50 000 kr
Kapitalkostnader	30 000 kr
<i>Totalt</i>	<i>1 280 000 kr</i>

Investering teknik/verkstad krävs 2025 200 000 kr

Uppbyggnad i etapper

Genomförandet av förslaget Konst på Gotland föreslås i två etapper.

Etapp ett äger rum 2023-2024: Resurscentret kan börja byggas upp tack vare förstärkning till kultursamverkansmodellen (200 tkr, beslut RS 2023/28) men kräver 2024 ramförstärkning på 300 tkr för att lokaler ska kunna göras tillgängliga på Gotlands kulturrum samt för utvecklarnas aktiviteter. Aktiviteter startar som rekrytering, formalisering av referens- och styrgrupp, uppbyggnad av hemsida, förberedelser för tillgängliggörande av lokaler, detaljerad inventering av utrustning och teknik och fördjupad dialog med Folkhögskolan i Fårösund kring verkstads- och lokaltillgång. Tillgången till lokaler på Gotlands kulturrum är möjlig till 2024.

Etapp två innebär fullskaliga aktiviteter enligt uppdrag/verksamhet – där även kompetensutveckling och produktions- och verkstads-möjligheter i Kustateljén inklusive tekniker/handledare finns. Här krävs en ytterligare ramförstärkning på ca 800 tkr samt en investering i verkstad och teknikpool motsvarande 200 tkr. Investeringen skulle kunna prioriteras inom ram för förvaltningens investeringspott.

Överenskommelsen med Gotlands museum har förtydligats.

Region Gotlands överenskommelse med Gotlands museum har med anledning av konstöversynen förtydligats. Förtydligandet gjordes i samband med fördelningsbeslut till museet för 2023 och handlar om ökad strategisk samverkan med konstområdets aktörer, delaktighet i framtagande av ett resurscentrum för konst och att områdena kulturarv, slöjd- och form och konst och kan följas upp områdesvis. Detta för att få ökad kunskap om områdenas utveckling samt för bättre möjligheter till uppföljning.

Visions- och verksamhetsutveckling för Konstmuseet presenteras 2024

I samband med att konstöversynen presenterades lade Gotlands museum fram kostnader för enbart Konstmuseet som visar att verksamheten utgör cirka 10% av museets totala kostnader. Regionstyrelseförvaltningen bedömde att budgeten för utställningar för samtidskonst borde öka och föreslog att museet i

samband med ett visions- och verksamhetsutvecklingsarbete skulle återkomma med ett förtydligande av vad detta kan innebära. 2022 påbörjade museet ett utvecklingsarbete kring Konstmuseets verksamhet. Arbetet är inte färdigt varför regionstyrelseförvaltningen föreslår att det istället presenteras till budgetberedningen 2024 då även kostnadsberäkningarna för ombyggnaden av huset också planeras vara klara.

Bedömning

Regionstyrelseförvaltningen bedömer att förslaget resurscentrum för bild- och formområdet väl svarar mot de viktigaste delarna av de rekommendationer som konstöversynen samt kulturplan lyfter, inte bara för bildkonstnärerna utan även för området slöjd, form och design. Förslaget skapar nya kontaktytor och synergieffekter mellan Gotlands museum, Baltic Art Center, Gotlands kulturrum, Film på Gotland, Folkhögskolan i Fårösund och bild- och formaktörer på Gotland.

Etablering av ett resurscentrum för bild och formaktörer innebär en stärkt bild av Gotland som en kreativ ö - med plats för hela livet. Förslaget är en satsning på kulturella och kreativa verksamheter och professionalisering av utövare på Gotland och svarar på den rekommendation som föreslagits – nya mötesplatsmöjligheter uppstår mot den efterfrågan som utövare uttryckt behov av. Satsningen träffar hela kulturplanens målområde två kring kulturskapandets villkor, samt fyra av sex mål inom bildkonstområdet och flera av målen inom det svagare slöjd- och formområdet. Ett resurscentrum för bild- och form tillsammans med nya stöd som arbetats fram i bidragsöversynen (stöd till kulturområdet, där stipendier för yrkesverksamma kulturskapare och produktionsstöd föreslås och nytt projektstöd utlyses från 2023) bedöms sammantaget väl svara mot områdets behov. Förslaget bedöms ha goda möjligheter att locka nya kreatörer till Gotland, öka innovation och nyskapande inom bild- och formområdet över hela Gotland och höja kompetensen hos verksamma utövare och arrangörer. Förslaget stärker därmed tillgängligheten till konsten på Gotland för civilsamhället, vilket även innebär ökad attraktionskraft och tillväxt för besöksnäring så väl som den bofasta befolkningen på Gotland.

Regionstyrelseförvaltningen

Torsten Flemming
tf Regiondirektör